

Situaziun da las ovras socialas 2013

In quart da la populaziun en renta

DA LUCAS DEPLAZES / ANR

■ **L'onn 2013 ha incassà l'AVS 40 884 milliuns francs e pajà rentas en la summa da 39 976 milliuns francs. En cumparaziun cun l'onn avant munta quai in augment da 0,1%. Il mais da december da l'onn 2013 han retratg ina renta da l'AVS 1 174 028 dunnas e 968 725 umens, total 2 142 753 persunas u var 25% da la populaziun.** Las ovras socialas duain proteger il carstgaun cunter la miseria en la vegliadetgna, segidar cun ils survivents e levgiar la situaziun per persunas invalidas. Nagin duai esser periclità en sia existenza en Svizra, en in pajais uschè bainstant. La Svizra dispona d'ina rait d'assicuranzas socialas solida. Mintg'onn dat l'Uffizi federal d'assicuranzas socialas ina concisa survista davart la situaziun finanziaria da las singulas instituziuns.

AVS = Assicuranza per vegls e survivents

L'onn 1947 ha il suveran acceptà la lescha davart l'AVS cun 80% da las vuschs e cun ina participaziun a la votaziun da quasi 80%. L'AVS è entrada en vigur l'onn 1948. L'assicuranza è obligatoria. La vegliadetgna da renta è vegnida fixada sin 65 onns. Quella è vegnida reducida per las dunnas pliras giadas. La renta minimala è stada fixada sin 40 francs il mais. Da menziunar è plinavant che a l'entschatta han ins retratg la renta senza avair pajà contribuziuns. Ord retegnentschas han divers schizunt refusà la renta.

Finamira da l'AVS è da cuvrir commensuradamain il basegn d'existenza. L'assicuranza vegn finanziada cun contribuziuns dals lavurers e da las lavureras (4,2%) e dals patrums (4,2%), pia cun 8,4% da las pajas. Vitiers vegnan anc contribuziuns da la confederaziun, da la taglia sin tubac, da la taglia sin vinars, da la taxa sin bancas da gieus, da la taglia sin la plivalur e dal retgav or dal chapital. L'AVS funcziuna tenor il sistem da repartiziun (Umlageverfahren), quai vul dir quai che vegn en cassa vegn repartì directamain vinavant. Las reservas per l'AVS duain correspunder a las expensas dad in onn. L'onn 2013 han las reservas cuntanschì la summa da 43,1 milliardas francs. Ils umens retiran cun 65 onns, las dunnas cun 64 onns. Ins po retrair la renta dus onns avant, mo lura dat quai ina reduziun da la renta.

V = vegls:

La lètg vegn discriminada

La renta mensila minimala per vegls munta

Nagin duai esser periclità en sia existenza en Svizra, en in pajais uschè bainstant.

KEYSTONE

a 1170 francs, la renta maximala 2340 francs. La summa per maridadas è limitada sin 150%. Viva in pèr ensem senza matrimoni retschaiva mintgin l'entira renta individuala, quai che munta fin 14040 francs l'onn dapli che per tgi che viva en lètg. Dapi onns vul la pcd dismetter quella malgistadad, fin uss senza success.

S = survivents: Las dunnas profiteschan

Dunnas maridadas che perdan l'um pon retrair ina renta da vaiva sche ellas han gi uffants. N'èn ellas betg stadas mammas retschaivan ellas ina renta da vaiva sche la lètg ha durà almain tschintg onns ed ellas èn sur 45 onns. Dunnas spartidas han dretg sin la renta sch'ellas han gi uffants e sche la lètg ha cuzzà almain 10 onns. Umens retiran ina renta mo sch'els han uffants da sut 18 onns. La renta da vaiva munta a 936 fin 1872 francs il mais. En in temp nua che las dunnas recloman dapertut l'egualità maximala munta quai ina malgistadad envers ils umens.

Rentas per uffants e per orfans

L'AVS dat ina renta ad uffants ed ad orfans en cas da mort da la mamma u dal bab. En cas che omadus geniturs èn morts datti la renta dubla. Quella va a fin cun la vegliadetgna da 18 onns u cun la finiziun da la furmaziun, sin il pli fin 25 onns. La renta

per uffants munta 468 fin 936 francs il mais.

Indemnisaziun a persunas dependentas d'agid

Persunas dependentas d'agid, quai vul dir tgi che dovra agid per ses mintgadi sco sa trair en ed or, tgira persunala dal corp u agid per magliar po dumandar sustegn da l'AVS. Quest agid finanzià munta tut tenor la situaziun 234 francs fin a 936 francs il mais. L'indemnisaziun a persunas dependentas d'agid è independenta da lur entradas e da lur facultad.

Dumonda per ina renta

Tgi che vul retrair ina renta sto inoltrar ina dumonda a l'instituziun cumpetenta. Ils formulars pon ins retrair tar las cassas da cumpensaziun. Infurmaziuns datti sin: www.ahv.info. Indicadas èn las adressas da las cassas da cumpensaziun dals singuls chantuns e da las citads sin l'ultima pagina dal cudesch da telefon.

Assicuranza per invalidità

L'Assicuranza federala per invalidità segirescha l'existenza en cas ch'ina persuna na po betg lavurar pervia da sia sanadad. L'onn 2013 ha l'Assicuranza per invalidità incassà 9892 milliuns francs e pajà rentas en la summa da 9306 milliuns francs. L'Assicuranza per invalidità vegn finanziada cun

contribuziuns da las lavureras e dals lavurers (0,7%) e dals patrums (0,7%), pia 1,4% da

las pajas (4951) e dal maun public (4804). La summa da la renta correspunda a l'AVS). Il mais da december 2013 han retratg ina renta 146 571 umens e 118 549 dunnas.

L'Assicuranza per invalidità è entrada en vigur en ils onns sessanta da l'ultim tschientaner. En ils onns novanta han cumenzà ils gronds deficits ch'èn per mancanza da mesiras adequatas da refurma sa cumulads sin quasi 15 milliardas francs. Cun mesiras d'integrazion dals pertutgads e cun in augment da la taglia sin la plivalur da 0,4% durant ils onns 2011–2017 duai ella vegnir sanada.

Prestaziuns supplementaras

En cas che las entradas da l'AVS na tanschan betg per viver andantamain pon ins pretendere prestaziuns supplementaras (Ergänzungsleistungen). En tals cas sa tracta quai d'in dretg ch'ins po far valair senza retegnentschas. Las prestaziuns vegnan finanziadas cun las taglias. Il mais da december 2013 han retratg 300 747 persunas prestaziuns supplementaras. Muntava la summa totala da las prestaziuns supplementaras l'onn 1987 var ina milliarda francs è quella summa s'augmentada uss sin passa quatter milliardas francs.

Las revisiuns las pli impurtantas

1948: L'AVS entra en vigur. Ella è obligatoria. La vegliadetgna da renta vegn fixada sin 65 onns. La renta mensila munta 40 francs. Las contribuziuns per lavurers muntan 2% e per ils patrums er 2%.

1957: La renta minimala vegn auzada sin 75 francs. La vegliadetgna da renta per las dunnas vegn reducida sin 63 onns.

1964: Reducziun da la vegliadetgna da renta per las dunnas sin 62 onns. Introducziun da la renta per uffants ed in supplement per dunnas maridadas tranter 45 e 60 onns. Auzament da las rentas per in terz.

1966: Introducziun da las prestaziuns supplementaras (Ergänzungsleistungen) tar l'AVS.

1969: La renta minimala vegn auzada sin 220 francs. Las contribuziuns da 4% sin 5,2%.

1973: La renta minimala vegn auzada da 220 sin 400 francs. Las contribuziuns a l'AVS vegnan auzadas sin 7,8%.

1975: Las rentas vegnan auzadas per 25%. Las contribuziuns dals lavurers e dals patrums vegnan auzadas sin 8,4%. Per tgi che lavura sur sasez sin 7,3%.

1979: Adattaziun da las rentas al svilup da la chareschia e dals pretschs.

1980: Augment da las rentas per 5%.

1993: Per segirar l'AVS po il cussegl federal augmentar la taglia sin la plivalita per maximun 1%.

1997: Bonificaziuns per l'educaziun e per la tgira, quai che ha meglierà principalmain las rentas per las dunnas. Auzament da la vegliadetgna per las dunnas pass per pass sin 64 onns. Introducziun d'ina renta per vaivs cun uffants minorens. Pussavladad da retrair la renta fin dus onns avant.

2001: La renta per maridadas vegn pajada separadamain per um e dunna.

2013: L'atun 2013 ha cusseglier federal Alain Berset definì e preschentà las propostas per ina revisiun da l'AVS (2020) che duai segirar las rentas en l'avegnir. Ussa prepara el las propostas per mauns dal parlament.